

УДК 330

Інвестиційний потенціал Черкаської області: стан і шляхи активізації

Кукса Валентина Михайлівна,
доцент, кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та управління
Черкаського інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»;
e-mail: mtvalay@ukr.net

Анотація. Проаналізовано інвестиційний потенціал Черкаської області, стан і проблеми надходження інвестицій у регіон. Досліджено програми і проекти залучення інвестиційних ресурсів, визначено напрями щодо активізації інвестиційної діяльності в регіоні.

Ключові слова: інвестиційний потенціал, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість.
Формул: 0; рис.: 4; табл.: 0; бібл.: 12.

Investment potential of Tcherkasy area: state and ways of activation

Kuksa Valentina,
Ph.D. in Economics, Associated Professor,
Associated Professor of Department of Economy and Management
Cherkasy Institute of BU;
e-mail: mtvalay@ukr.net

Abstract. The investment potential of Cherkasy region, state and problems of inflow investment into the region have been analyzed. Investment attraction programs have been investigated and directions of investment activity growth in the region have been found out. Further development of investment processes in the Cherkasy area depends on general macroeconomic factors and from the substantial actions of local government bodies. It will allow to develop industries with the use of technologies, that keep energy and other resources, fill with the state and local budget additional receivables, to heave up the rating indexes of area.

Keywords: investment potential, direct foreign investments, investment attractiveness.
Formulas: 0; fig.: 4; tabl.: 0; bibl.: 12.

Инвестиционный потенциал Черкасской области: состояние и пути активизации

Кукса Валентина Михайловна,
доцент, кандидат экономических наук,
доцент кафедры экономики и управления
Черкасского института УБД;
e-mail: mtvalay@ukr.net

Аннотация. Проанализированы инвестиционный потенциал Черкасской области, состояние и проблемы поступления инвестиций в регион. Исследованы программы и проекты привлечения инвестиционных ресурсов, определены направления относительно активизации инвестиционной деятельности в регионе.

Ключевые слова: инвестиционный потенциал, прямые иностранные инвестиции, инвестиционная привлекательность.
Формул: 0; рис.: 4; табл.: 0; библи.: 12.

Вступ. У сучасному світі іноземні інвестиції відіграють визначальну роль в економічному розвитку країни: з другого боку – це додатково залучений капітал, а з іншого – це надходження в державу новітніх технологій і знань. Державна політика України повинна сприяти розвиткові галузей, упровадженню

інвестиційних проектів і програм на місцевому та регіональному рівнях.

Саме залучення інвестиційних ресурсів у Черкаську область дозволить створити інвестиційно привабливий регіон, відкритий для взаємовигідної співпраці та співробітництва.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Проблемні питання інвестиційних ресурсів активно досліджують учені-економісти – І. Бланк, В. Геєць, А. Львіна [4], Т. Лапенко [7], В. Марцин [8], Ф. Федоренко, А. Череп [11], У. Шарп та ін. Водночас недостатньо дослідженими є питання залучення інвестиційних ресурсів саме в Черкаський регіон.

Мета дослідження – аналіз інвестиційного потенціалу Черкаської області, стан і проблеми залучення інвестиційних ресурсів у регіон.

Результати досліджень. Черкаська область – сучасний інвестиційно привабливий регіон, що в центрі України, який має розвинену інфраструктуру для реалізації інвестиційних проектів.

Область має природно-кліматичні та економічні передумови інвестиційної активності, зокрема: розміщена в лісостеповій зоні, має площу – 20,9 тис. км². Адміністративно область поділена на 20 районів, шість міст обласного значення, 10 міст районного значення, 15 селищ міського типу, 824 сільські населені пункти. Населення регіону – 1,3 млн чол., з яких міське населення становить 56,4%, сільське – 43,6%.

Черкаська область – це великий ринок зі значним потенціалом росту та невеликим рівнем конкуренції в багатьох галузях.

Площа сільськогосподарських угідь області становить 1 451 тис. га, або 3,5% угідь України, з них ріллі – 1 271 тис. га. Частка області в загальнодержавному обсязі реалізованої промислової продукції – 2,6%.

В області налічується понад 100 родовищ цегельно-черепичної сировини, значні запаси облицювального та будівельного каменю. Серед нерудних корисних копалин області переважають будівельні матеріали: граніти, бентонітові та палигорські глини, каоліни, кварцові піски. Рудні корисні копалини трапляються у вигляді осадових залізних і корінних титанових руд. Паливні ресурси представлені бурим вугіллям і торфом. На межі Черкаської та Кіровоградської областей лежить Болтиське родовище горючих сланців.

Лівобережна частина області має значні запаси мінерально-лікувальних вод типу «Миргородська».

Область має магістральні залізничні та шосейні дороги, аеропорт, три пасажирські і два вантажні річкові порти. У м. Смілій є великий пасажирський і вантажний залізничний вузол – станція імені Т. Г. Шевченка.

В області діє Центр надання адміністративних послуг у м. Черкасах і функціонують 27 дозвільних центрів. Працює дев'ять інформаційно-консультаційних і бізнес-центрів у районах області [9; 10].

Таким чином, Черкаська область має природно-кліматичні та економічні передумови для залучення інвестиційних ресурсів.

В Україні для створення інвестиційного клімату були ухвалені базові нормативно-правові акти, зокрема закони України: «Про режим іноземного інвестування» від 18.09.1991 № 93/96-ВР, «Про інвестиційну діяльність» від 19.03.1996 № 1560-ХІІ, «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом „єдиного вікна”», «Про державно-приватне партнерство» № 2404-VI від 01.07.2010.

На обласному рівні були прийняті програми: «Довгострокова програма залучення інвестицій в економіку Черкаської області у період 2011–2015 років», «Будуємо нову Черкащину», а також реалізуються проекти з розбудови інфраструктури області та виконується Державна програма з реконструкції історико-культурних пам'яток області [1; 9; 10].

Основним документом для залучення інвестиційних ресурсів у область є Програма залучення інвестицій в економіку Черкаської області на 2011–2015 роки. Основними напрямками підвищення конкурентоспроможності економіки Черкаської області та інвестиційно-інноваційної політики у 2011–2015 роках згідно з Програмою є: забезпечення стабільності соціально-економічного розвитку Черкаської області; підвищення ефективності державного управління; розвиток людського капіталу і поліпшення складу трудових ресурсів; розвиток інфраструктури; розвиток підприємництва; розвиток фінансових ринків; підвищення технологічного рівня виробництва та ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів; стабілізація і поліпшення екологічного стану території області; посилення інноваційної складової розвитку економіки [3].

Загалом в економіку України 2013 року було залучено 58 156,9 млн дол. прямих іноземних інвестицій. Зокрема, у Черкаську область залучено 890 млн доларів. Область займає 11-те місце в Україні за обсягом залучення прямих іноземних інвестицій (*рис. 1*).

Лідерами за обсягом залучення інвестиційних ресурсів 2013 року є м. Київ – 28 039,7 млн дол., Дніпропетровська – (9 092,1 млн дол.) і Донецька – (3 510,5 млн дол.) області. Далі слідують Харківська область – 2 216,3 млн дол., Київська – 1 948,3 млн дол., Львівська – 1 706 млн дол., Одеська область – 1 670,7 млн дол. і АР Крим із показником 1 608,9 млн дол. (див. *рис. 1*).

Протягом 2008–2014 років у Черкаську область надійшло 2 914,4 млн дол. прямих іноземних інвестицій. Найменше інвестиційних ресурсів надійшло 2009 року в Черкаську область в обсязі 168,1 млн дол., що пов'язано з несприятливою кон'юнктурою і світовою фінансовою кризою. Найбільше прямих іноземних інвестицій надійшло 2014 року – 890,0 млн дол., що в розрахунку на одну особу – 705,9 долара.

Загальну динаміку залучення прямих іноземних інвестицій протягом 2008–2014 років у Черкаську область зображено на *рис. 2*.

Прямі іноземні інвестиції надійшли від нерезидентів із 44-х країн світу. До основних країн-інвесторів, на які припадає 96,3% загального обсягу іноземного капіталу, належать: Беліз – 579,2 млн дол., Кіпр – 147,3 млн дол., Велика Британія – 52,5 млн дол., Німеччина – 26,2 млн дол., Франція – 25,2 млн дол., Іспанія – 11,9 млн дол., Нідерланди – 8,2 млн доларів.

Загальну динаміку за період 2012–2014 роки за країнами-інвесторами наведено на *рис. 3*.

Так, протягом 2012–2014 років найбільше коштів 2013 року надійшло з країни Беліз – 585,5 млн дол. і 2014-го – 579, 2 млн дол., а також з Кіпру – 145,1 млн дол. і 147,3 млн дол. відповідно.

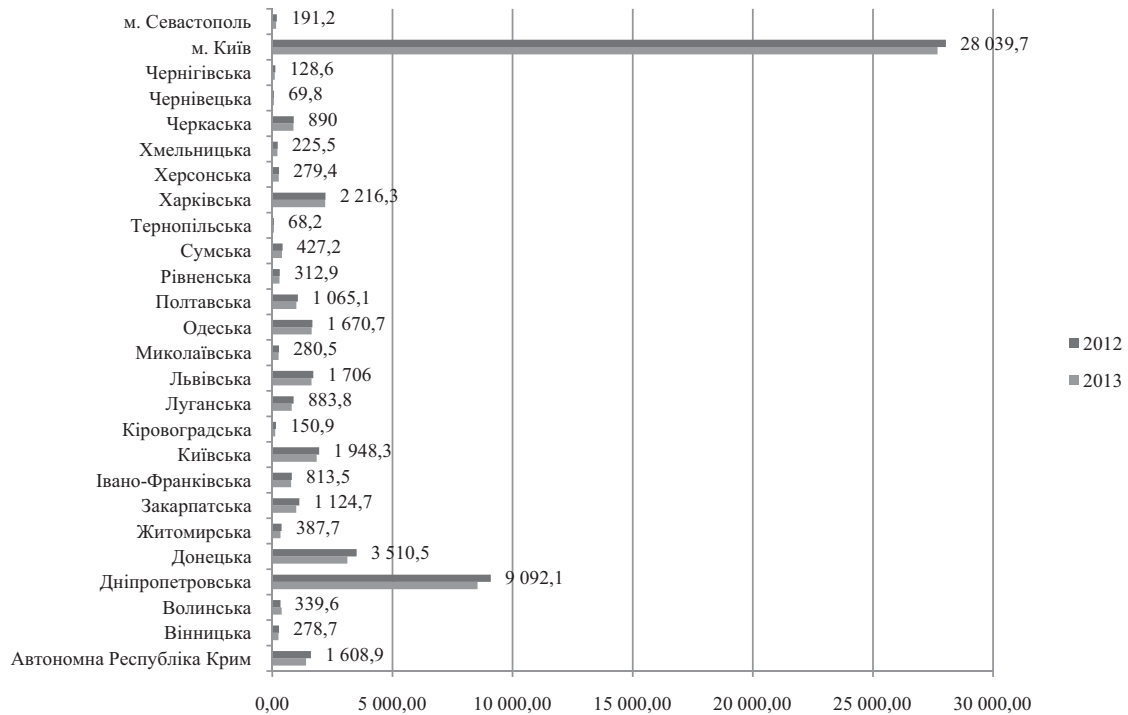

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) у регіонах України (млн дол.)

Джерело. [2].

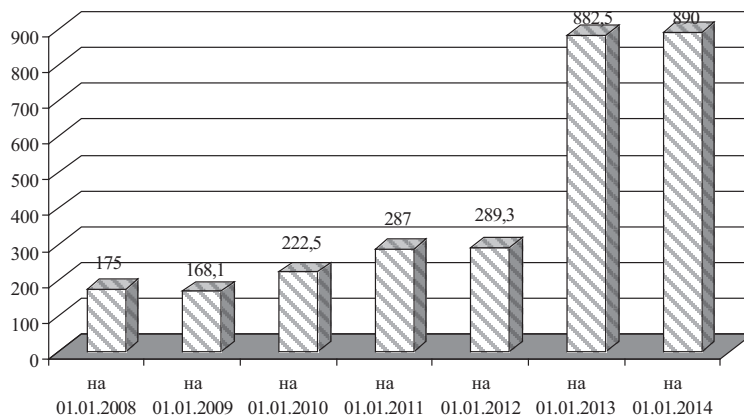

Рис. 2. Динаміка залучення прямих іноземних інвестицій в економіку Черкаської області (млн дол.) протягом 2008–2014 років

Джерело. [10].

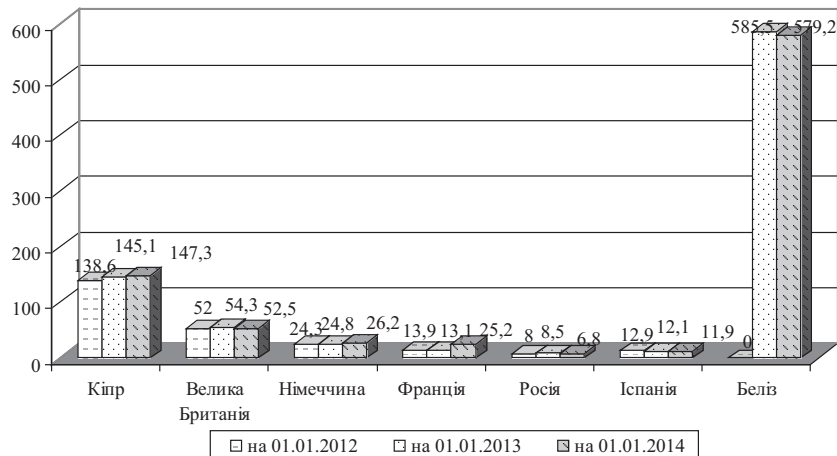

Рис. 3. Основні країни – інвестори в економіку Черкаської області (млн дол.)

Джерело. [10].

Розподіл інвестицій за галузями економіки протягом 2012–2014 років доводить, що основними галузя-

ми, в які надійшли зазначені кошти, є харчова і хімічна промисловість (рис. 4).

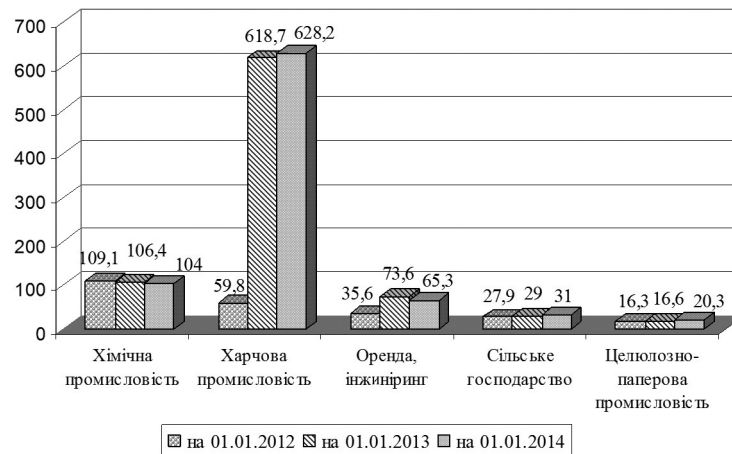

Рис. 4. Галузева структура прямих іноземних інвестицій у Черкаській області
Джерело. [10].

Найбільші обсяги прямих інвестицій зосереджено на підприємствах промисловості – 778,3 млн дол. (87,4% загального обсягу), зокрема переробної – 772,8 млн дол. Серед галузей переробної промисловості суттєві обсяги іноземного акціонерного капіталу спрямовано у виробництво харчових продуктів, напоїв – 628,2 млн дол., хімічних речовин і хімічної продукції – 104 млн дол. і у виготовлення виробів із деревини, виробництво паперу та поліграфічну діяльність – 20,3 млн дол. (див. рис. 4).

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу і боргових інструментів) станом на 31 грудня 2013 року становив 955,5 млн дол.

У Черкаській області інвестиційна діяльність спрямована на реалізацію проектів, які були визначені Указом Президента України від 08.09.2010 № 895/2010 [5]. Серед тих, які вже реалізуються, – «Нове життя», «Енергія природи», «Відкритий світ», «Вчасна допомога». Окрім цього, в області передбачена реалізація й інших потужних проектів: розвиток і реконструкція міжнародного аеропорту «Черкаси»; організація виробництва сонячних модулів (вартість проекту – 18 млн дол.); організація виробництва деревного вугілля (вартість проекту – 8,5 млн дол.); відновлення роботи свинарника для вирощування свиней і виробництва м'яса (вартість проекту – 22,5 млн дол.); організація видобування корисних копалин (вартість проекту – 210 000 млн дол.); організація виробництва дизельного біопалива (вартість проекту – 14,5 млн дол.); організація виробництва системи інтенсифікації процесу горіння палива (вартість проекту – 24,5 млн дол.) [12].

Таким чином, у Черкаській області плануються потужні та широкомасштабні проекти, які потребують значних фінансових коштів.

За останні роки на Черкащині втілені в життя успішні інвестиційні проекти, серед яких сільськогосподарські виробники, підприємства харчової, хімічної та важкої промисловості: ПАТ «Фрау Марта» (вартість проекту – 10 млн дол.), ТОВ «Черліс», ММ «Пекеджінг Україна» (вартість проекту – 15 млн євро),

«Лакофарбовий завод «АВРОРА», завод теплоізоляційних матеріалів «ТЕХНО» (вартість проекту – 16 млн євро), ТОВ «Разек Черкаси» (вартість проекту – 20 млн євро), ТОВ «Метал Інвест» (вартість проекту – 0,88 млн дол.) та інші [6].

Серед проектів, за якими зараз ведуться пошуки потенційних інвесторів, є: КП «Аеропорт Черкаси» (вартість проекту – 20 млн дол.), будівництво заводу твердих побутових відходів, будівництво елеватора для зберігання зерна в межах 50 тис. тонн (вартість проекту – 5,6 млн дол.), будівництво заводу з виробництва тонкоплівкових сонячних модулів (вартість проекту – 18 млн дол.), будівництво заводу з виробництва деревного вугілля (вартість проекту – 8,5 млн дол.) [6].

Попри позитивні тенденції і середні показники в Україні із залучення інвестиційних ресурсів, в області спостерігається недостатнє інвестування та старіння основних засобів, ступінь зносу яких становить 61,3% у промисловості, на транспорті – 70%, у будівництві – 40%, окрім цього, в області понад 620 об'єктів перебувають на стадії незавершеного будівництва [3].

Серед негативних чинників, які перешкоджають ефективній інвестиційній діяльності, можна, на наш погляд, назвати такі:

- складність і непрозорість при оформленні питань власності земельних ділянок, отримання дозвільних документів, ухвалення рішень органами влади, бюрократизм та корупція;
- недосконалість законодавчої бази і високе податкове навантаження;
- нерозвиненість інвестиційного ринку та інвестиційної інфраструктури;
- погіршення стану трудового потенціалу області;
- втрата бізнес-середовища та інвестиційної привабливості для започаткування бізнесу та ін.

Разом із цим на державному рівні, на наш погляд, для активізації залучення інвестиційних ресурсів у Черкаську область варто застосувати додаткові

соціально-економічні та адміністративно-правові стимули і механізми, які б розв'язали зазначені проблеми:

- створення єдиної інформаційної бази даних потреб товаровиробників Черкаської області в залученні інвестиційних ресурсів та наявних об'єктів;
- підвищення якості робочої сили, підготовка професійних фахівців, виходячи з основних пріоритетів Черкаської області;
- забезпечення ефективності та прозорості функціонування механізмів державно-приватного партнерства;
- створення умов щодо забезпечення інформаційної й організаційної підтримки іноземних інвесторів;
- підвищення ефективності та прозорості діяльності органів влади (забезпечення зрозумілих, прозорих і справедливих адміністративних процедур, проведення прозорих державних закупівель);
- усунення бюрократичних перешкод і мінімізація корупційних ризиків;
- упровадження ефективної та справедливої податкової системи;

- забезпечення захисту майнових та інтелектуальних прав власності інвесторів;
- проведення рекламної кампанії та розроблення вдалої маркетингової стратегії для підвищення позиціонування області;
- посилення інноваційного потенціалу області в напрямі розроблення і запровадження нових технологій.

Висновки. Таким чином, Черкаська область має всі передумови для успішного розвитку регіону і налагодження ефективної співпраці щодо інвестиційної діяльності. Подальший розвиток інвестиційних процесів у Черкаській області залежить не тільки від впливу загальних макроекономічних факторів, а й від суттєвих дій органів місцевої влади. А це, у свою чергу, дасть можливість розвивати галузі з використанням енерго- і ресурсозберігальних технологій, наповнювати державний і місцеві бюджети додатковими надходженнями, підняти рейтингові показники області. Цілеспрямована інвестиційна політика держави повинна забезпечувати вигідні умови для розвитку всіх сфер діяльності та формувати в області сприятливий інвестиційний клімат, який є необхідним елементом стабілізації економіки.

Список використаної літератури

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] // Законодавство та законодавча діяльність. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>.
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
3. Довгострокова програма залучення інвестицій в економіку Черкаської області у період 2011–2015 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oda.ck.ua/index.php?article=1071>.
4. Ільїна А. О. Прямі іноземні інвестиції як фактор розвитку національної інноваційної системи України / А. О. Ільїна // Економіка та держава. – 2013. – № 10. – С. 76–80.
5. Інвестиційний клімат в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>.
6. Інвестиційний паспорт Черкаської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrproject.gov.ua/page/%D1%96investitsiini-pasporti-regioniv-ukraini>.
7. Лапенко Т. Інвестиційна діяльність в Україні / Т. Лапенко // Вісник Податкової служби України. – 2013. – № 22. – С. 23–28.
8. Марцин В. С. Інвестиційна діяльність в Україні в умовах виходу з кризи / В. С. Марцин // Проблеми науки. – 2011. – № 7. – С. 2–8.
9. Офіційний сайт Департаменту інвестиційно-інноваційної політики та зовнішньоекономічних зв'язків Черкаської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://invest-oda.ck.ua>.
10. Офіційний сайт Черкаської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.oda.ck.ua.
11. Череп А. В. Інвестиційна діяльність України: стан та шляхи активізації / А. В. Череп, Г. І. Рурк // Держава та регіони. – 2011. – № 3. – С. 48–52. – (Серія : Економіка та підприємництво).
12. Черкащина інвестиційна (Черкаська обласна держава адміністрація) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oda.ck.ua/docs/31072013_2.pdf.

References

1. Ofitsiyniy veb-sayt verhovnoyi Radi Ukrayini. Zakonodavstvo ta zakonodavcha diyalnist [Official website of Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation and legislative activity]. Available at : <http://portal.rada.gov.ua>.
2. Derzhavniy komitet statistikiu krayini [State committee of statistics of Ukraine]. Available at : www.ukrstat.gov.ua.
3. Dovgostrokova programa zaluchennya investitsiy v ekonomiku Cherkaskoyi oblastiu period 2011–2015 roki [The long-term program of bringing in of investments is in the economy of the Tcherkasy area in a period 2011–2015]. Available at : <http://www.oda.ck.ua/index.php?article=1071>.
4. Ilyina, A. O. (2013). Pryami inozemni investitsiyi yak faktor rozvitku natsionalnoyi innovatsiynoyi sistemi Ukrayini [the Direct foreign investments as factor of development of the national innovative system of Ukraine]. Economy and state, 10, 76–80.

5. Investitsiyniy klimatv Ukrayini [Investment climate is in Ukraine]. Available at : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>.
6. Investitsiyniy pasport Cherkaskoyi oblasti [Investment passport of the Tcherkasyarea]. Available at : <http://www.ukrproject.gov.ua/page/Investitsiini-pasporti-regioniv-ukraini>.
7. Lapenko, T. (2013). Investitsiyna diyalnistv Ukrayini [Investment activity in Ukraine]. Visnik of taxservice of Ukraine, 22, 23–28.
8. Martsin, V. S. (2011). Investitsiyna diyalnistv Ukrayini v umovah vihodu z krizi [Investment activity in Ukraine in the conditions of exitfrom the crisis]. Science Problems, 7, 2–8.
9. Ofitsiyniy sayt Departamentu investitsiyno-innovatsiynoyi politiki ta zovnishnoekonomichnih zv'yazkiv Cherkaskoyi oblasnoyi derzhavnoy i administratsiyi [Official web-site of Department of investment-innovative politic sand external economic connections of Tcherkasy regional state administration]. Available at : <http://invest-oda.ck.ua>.
10. Ofitsiyniy sayt Cherkaskoyi oblasnoyi derzhavnoyi administratsiyi [Official web-site of Tcherkasy regional state administration]. Available at : www.oda.ck.ua.
11. Cherep, A. V., Rurk, G. I. (2011). Investitsiy nadiyalnist Ukrayini: stantashlyahi aktivizatsiyi [Investment activity of Ukraine : the state and ways of activation]. The state and the regions, 3, 48–52.
12. Cherkaschina investitsiyna (Cherkaska oblasna derzhava administratsiya) [Cherkasy Oblastisan investment (The Tcherkasy regional stateis administration)]. Available at : http://www.oda.ck.ua/docs/31072013_2.pdf.